

Robert Jungk: Der Atomstaat (1977), (Rezension 2021)

Heute ein Buch über den Hintergrund der Atomkraft zu lesen, das ein deutscher Anti-Atom-Aktivist im Jahre 1977 verfasste, kann einigermaßen sonderbar anmuten.

Wer sich aber dazu aufrafft, dem werden nicht nur diverse Entwicklungen in der Energiewirtschaft und Gesellschaft im Laufe der letzten Jahrzehnte klarer, sondern der sieht vielleicht die damaligen Befürchtungen und Bestrebungen um den Erhalt der Demokratie in neuen und unerwarteten Zusammenhängen.

Das Buch beginnt unvermittelt scharf: es schildert die Umstände des Baus und Betriebs einer der problematischsten Fabriken der Welt, der Wiederaufbereitungsanlage für Atommüll im französischen La Hague.

Über diese Anlage weiß ein Laie vielleicht gerade, dass sie existiert. Und da sie sich in einem demokratischen und hochentwickelten europäischen Land befindet, hat er keinen Grund, Verdacht zu schöpfen und quälende Gedanken zu wälzen. Jene, welche die Möglichkeit hatten, sich mit der Wirklichkeit vertraut zu machen oder „La Hague“ mit eigenen Augen zu erleben, sehen das anders:

„Sie haben uns angelogen. Immer wieder angelogen. Jetzt glauben wir ihnen gar nicht mehr“, fasst Jungk die

Robert Jungk: Atomový stát (1977), (recenze 2021)

Číst dnes knihu o pozadí jaderné energetiky, kterou napsal německý protijaderný aktivista v roce 1977, se může zdát poněkud pošetilé.

Kdo se však odváží, ozřejmí se mu nejen mnohé posuny v energetice i společnosti posledních dekád, ale uvidí tehdejší obavy o zachování demokracie v nových a nečekaných souvislostech.

Kniha začíná zostra: přibližuje okolnosti výstavby a provozu jedné z nejproblematictějších továren na světě, závodu na přepracování jaderného odpadu ve francouzském La Hague. O tomto zařízení ví běžný laik asi jen tolik, že existuje, a protože se nachází v demokratické a technicky vyspělé evropské zemi, nemá důvod si o něm myslet něco podezřelého. Ti, kdo měli možnost seznámit se se skutečností nebo zažít „La Hague“ tzv. na vlastní kůži, to ale vidí jinak: „Obelhávali nás, stále dokola nás obelhávali. Teď jim už

Meinung der Bauern und Fischer zusammen, mit denen er sprach. Das war Anfang der 60er Jahre, als Frankreich sich entschloss, aus abgebranntem Atombrennstoff aus AKWs Plutonium zur Herstellung von Atomwaffen zu gewinnen.

Der Bau des ersten Teils dieses Komplexes dauerte von 1962 bis 1966.

Zu jener Zeit begann sich bereits in vielen Ländern die Anti-Atom-Bewegung zu formieren, deren VertreterInnen spürten, dass die sogenannte „friedliche Nutzung der Atomenergie“ nur eine die Wirklichkeit verschleiende Phrase für eine ganz neue Form der Gewalt darstellt. Die Verhältnisse in La Hague gaben ihnen Recht: „Seinerzeit, als man ihnen das Land auf dem windigen Hochplateau abschwatzte, wo jetzt die Anlagen des Wiederaufbereitungswerks stehen, hatten sie geglaubt, das Geschäft ihres Lebens zu machen. Denn der mit spärlichem Gras bewachsene Boden ist hier nicht besonders ertragreich und blieb seit langem fast unbestellt. Es hieß, man werde nun dort eine Fabrik für Fernsehapparate bauen. Andere Aufkäufer sprachen von einem Unternehmen, das Waschmaschinen, Eisschränke, Küchenmixer und andere Haushaltsgeräte herstellen werde.“ (Seite 30 in der deutschen Ausgabe)

Als sich dann der wirkliche Zweck der Fabrik nicht mehr verheimlichen ließ, starteten die Politiker und Beamten aus der französischen Nuklearbehörde eine regelrechte Propaganda-Kampagne über die Unschädlichkeit

nevéříme vůbec nic“ shrnuje Jungk názor rolníků a rybářů, s nimiž hovořil. To bylo počátkem šedesátých let, kdy se Francie rozhodla získávat z vyhořelého jaderného paliva plutonium k výrobě jaderných zbraní. Stavba první části komplexu trvala od roku 1962 do roku 1966. V té době se už v mnoha zemích formovalo protijaderné hnutí, které cítilo, že tzv. mírové využití jaderné energie je jen zastírací fráze pro zcela nové formy násilí. Poměry v La Hague jim dávaly za pravdu: „Tehdy, když jim sebrali půdu na větrné náhorní plošině, kde nyní stojí přepracovací závod, si mysleli, že udělali svůj životní obchod. Protože sporou trávou porostlá půda zde není moc úrodná a zůstávala už delší dobu neobděláná. Teď se tu prý postaví továrna na výrobu televizorů. Jiní výkupci mluvili o podniku, který bude vyrábět pračky, ledničky, kuchyňské roboty a jiné přístroje pro domácnost.“ (str. 40). Když se pak už skutečný účel továrny nedal utajit, spustili politici a úředníci z francouzského atomového úřadu propagandu o neškodnosti a absolutní

und absolute Sicherheit der zu errichtenden Anlage.

Taktvoll verschwiegen sie dabei zum Beispiel, dass die Normandie-Halbinsel, welche auf drei Seiten vom Atlantik umspült wird, deswegen für den Bau einer Wiederaufbereitungsanlage ausgewählt wurde, weil sie sich im Falle einer atomaren Havarie einfach vom Rest des Festlandes isolieren ließe. Und dass deren Bevölkerung die maximalen Strahlungsdosen abbekommen würde....

Menschenmaterial

„Wenn einer länger in der ‘heißen Zone’ herumtut, als ich ihm vorgeschrieben habe, schneid’ ich ihm einfach den Sauerstoff ab“, zitiert Jungk Patrice Fleury, der in La Hagua darauf achtet, dass die Angestellten keine zu hohen Strahlungsdosen abbekommen.

„Nicht nur eine undankbare, sondern eine eigentlich sogar unerfüllbare Aufgabe in diesem gefährlichsten Betrieb des nuklearen Brennstoff-Kreislaufs. Denn überall in diesem ‘kaputten Laden’ sickert die radioaktive Giftluft aus immer neuen Ritzen, um sofort in Berührung zu kommen mit Haaren (die bedeckt sein müssten), mit Haut (die von Stoff oder Kunststoff verhüllt sein sollte), mit Augen (die hinter dicken Brillen zu verstecken wären) oder mit den Atemwegen, die ein Mundfilter zu

bezpečnosti budovaného zařízení. Taktně přitom zamlčeli např. to, že poloostrov v Normandii, omývaný ze tří stran Atlantickým oceánem, byl pro stavbu přepracovacího závodu vybrán také proto, že by se v případě jaderné havárie dal snadno izolovat od ostatní pevniny. A jeho obyvatelé by schytali maximální dávky radiace...

Lidský materiál

„Když se někdo zdržuje v horký zóně dýl, než jsem mu přikázal, prostě mu odříznu kyslík“ cituje Jungk Patrica Fleuryho, který v La Hague dbá na to, aby zaměstnanci nedostávali příliš vysoké dávky ozáření. „Nejen nevděčná, nýbrž dokonce přímo nesplnitelná úloha v tomto nejnebezpečnějším provozu cyklu nukleárního paliva. Protože všude v tomto ‘rozbitým krámu’ prosakuje jedovatý radioaktivní vzduch ze stále nových trhlin, aby se okamžitě dostal do styku s vlasy (které mají být zakryty), s kůží (která má být zahalena látkou), očima (které by měly být

schützten hätte)“, schreibt Jungk (Seite 16 in der deutschen Ausgabe).

Im Detail beschreibt er unter Berufung auf ehemalige Mitarbeiter des Betriebes und auf Quellen von Fachzeitschriften eine lange Reihe von Problemen, die in La Hague in den 70er Jahren tagtäglich auftraten und gelöst werden mussten.

Ob dahinter nun eine fehleranfällige Technologie stand, ein Konstruktionsproblem oder menschliches Versagen, immer gab es von Seiten der Betriebsleitung und auch der Behörden das Bestreben, die Schwierigkeiten unter den Teppich zu kehren, zu bestreiten, zu bagatellisieren.

Die Aussage darüber, wie in der Anlage für die gefährlichsten Arbeiten Leiharbeiter angeheuert wurden, klingt fast unglaublich.

Es sind das in der Regel langfristige arbeitslos gemeldete Männer, ohne besondere Qualifikation, aber auch naive Studenten, die bloß die Möglichkeit eines relativ guten Verdienstes sehen:

„In den Ortschaften rund um das 'Centre' wie Jobourg und Beaumont sind zahlreiche kleine Unternehmen aus dem Boden geschossen, deren einzige Tätigkeit darin bestand, Arbeitskräfte zu beschaffen, die dann für Stunden oder Tage 'an die Fabrik' vermittelt werden.

Für die Strahlenbilanz dieser

schovány za tlustými brýlemi) nebo s dýchacím cestami (které by měl chránit respirační filtr)“ píše Jungk (str. 27). Podrobně popisuje s odvoláním na bývalé pracovníky závodu i na zdroje z odborných časopisů dlouhou řadu závad, které byly v La Hague v 70. letech na denním pořádku. Ať už za nimi stály chybné technologie, konstrukční vady nebo lidská selhání, vždy byla ze strany vedení závodu i úřadů snaha je tutlat, popírat a zlehčovat. Až neuvěřitelně zní výpověď o tom, jak byli do závodu najímání zaměstnanci na ty nejnebezpečnější práce. Jsou to zpravidla dlouhodobě nezaměstnaní, nekvalifikovaní lidé, ale i naivní studenti, kteří vidí jen možnost relativně vysokého výdělku:

„V městečkách kolem 'centra', jako jsou Jobourg a Beaumont, vznikly četné malé podniky, jejichž jedinou činností je obstarávat pracovní síly, které jsou potom zprostředkovány na hodiny či dny 'fabrice'.

Za bilanci ozáření těchto lidí

sogenannten 'interimaires' ist nicht 'das Werk', sondern der private 'Sklavenhändler' verantwortlich.

Ob solche Zeitarbeiter vielleicht vorher schon in anderen Kernanlagen beschäftigt und dort Strahlen ausgesetzt waren, wird nicht gefragt.

So gibt man ihnen meist auch gleich die 'schmutzigste', das heißt gesundheitsgefährdendste Arbeit. Stets werden sie als erste in die verseuchten Zonen geschickt, um dort die notwendigen Vorarbeiten für die Fachleute zu leisten.

Sie müssen zum Beispiel ein Leck abschirmen und davor Eingangsschleusen erstellen, oder sie haben die verseuchte Wäsche und die radioaktiven Abfälle in Plastiksäcken zu verstauen. Dabei soll möglichst der Atem angehalten werden, damit kein aktives Stäubchen aufgewirbelt wird."

Man könnte einwenden, dass niemand niemanden zur Arbeit in so einem gefährlichen Betrieb gezwungen wird.

Allerdings setzt eine freie Entscheidung voraus, über ausreichend solide Informationen zu verfügen, nicht mit Halbwahrheiten oder Lügen abgespeist zu werden.

Im Falle von Atomanlagen kommt noch die Tatsache hinzu, dass es sich hier um Risiken bisher unbekanntem und unvorstellbarem Ausmaßes handelt, die angesichts ihrer Relevanz auf die eigene (auch geistige) Gesundheit niemand auf sich nehmen

(interimaire) tedy není zodpovědná továrna, ale soukromá personální agentura (obchodník s otroky). Jestli už předtím nepracovali v nějakém jaderném zařízení, se nikdo neptá.

A tak se jim dává ta zdraví nejnebezpečnější práce, jsou jako první posíláni do zamořených zón, aby provedli přípravné práce pro odborníky. Musejí např. odstínit trhlinu a vytvořit v ní vstupní smyčku nebo naložit zamořené prádlo do umělohmotných pytlů. Přitom by měl člověk pokud možno zadržet dech, aby nevířil radioaktivní prach."

Lze jistě namítnout, že nikdo nikoho k práci v takto nebezpečném provozu nenutí. Jenže svobodné rozhodnutí předpokládá mít k dispozici dostatek pravdivých informací, nikoli lží a polopravd. V případě jaderných zařízení k tomu přistupuje i fakt, že se zde jedná o rizika dosud neznámých a nepředstavitelných rozměrů, která si s ohledem na své (i duševní) zdraví raději nechce

möchte.

Langfristig in so einer Anlage zu arbeiten, kann entweder nur jemand, der fest an den Schutz Gottes in Gesundheitsfragen glaubt (aber wie viele solche Menschen gibt es wirklich?), oder jemand, die oder der in ihrem oder seinen Leben schon dermaßen beeinträchtigt ist, dass ihm oder ihr bereits alles egal ist.

So ein Mensch neigt dann zu einem irrationalen Hasardieren, zu zynischer Rücksichtslosigkeit oder zu einem „Hinunterspülen“ seiner oder ihrer Probleme mit Alkohol

Die Wissenschaftler einer neuen Zeit

Seit 1977, als das Buch „Atomstaat“ von Robert Jungk erstmals erschien, hat sich die Welt massiv geändert. Die Bedrohung, die mit der Atomkraft verbunden ist, verschwand jedoch in keinsten Weise. Immer noch gibt es Risiken, die bei Weitem das Maß dessen übertreffen, womit die Menschen vergangener Jahrhunderte zurechtkommen mussten.

Obwohl Jungk sein Buch noch vor den bekanntesten atomaren Katastrophen in Tschernobyl und Fukushima verfasst hatte, haben sich seine warnenden Voraussagen bis ins Detail erfüllt.

Unbewohnbare Landstriche über mehrere Generationen hinweg, vergiftete Böden, ungenießbare

nikdo připouštět. Dlouhodobě pracovat v takovém zařízení může buď jen ten, kdo pevně věří v boží ochranu svého zdraví (ale kolik takových doopravdy je?), anebo ten, kdo je svým životem tak zdecimovaný, že už je mu všechno jedno. Takový člověk pak mívá sklon k iracionálnímu hazardérství, cynické bezohlednosti nebo ke „splachování“ svých problémů alkoholem.

Vědci nové doby

Od roku 1977, kdy vyšla Jungkova kniha Atomový stát poprvé, se změnil svět k nepoznání. Nebezpečí, spojená s jadernou energetikou, však nezmizela ani v nejmenším. Stále jsou to rizika dalece překračující to, s čím museli žít lidé minulých staletí. Ačkoli Jungk psal svou knihu ještě před nejznámějšími jadernými haváriemi v Černobylu a Fukušimě, naplnila se jeho varování zcela přesně. Území neobyvatelná po několik generací, otrávená půda, nepoživatelné plodiny, zmutovaná živočichové a genetická

Feldfrüchte, mutierte Lebewesen und genetische Beeinträchtigungen zukünftiger Generationen sind bis heute traurige Realität.

Auch die natürliche Tendenz des Menschen, sich von der Angst davor zu befreien, was „längst vor unserer Zeit“ geschah, ändert nichts daran.

Ja, manche von denen, welche rasch aus den meistbetroffenen Zonen rund um die durch Havarien zerstörten Kraftwerke evakuiert wurden, kehren trotz aller Warnungen in ihre Häuser zurück, pflanzen Gemüse an und bemühen sich, ein normales Leben zu führen.

Japan nahm sogar, nach einer von der Tragödie in Fukushima erzwungenen mehrjährigen Pause, sein Nuklearprogramm wieder auf.

„Das Risiko einer Havarie lässt sich bei keiner technischen Anlage ausschließen“, behaupten die Atombefürworter.

Dennoch ist mit der Erforschung nuklearer Technologien ein völlig neues Phänomen verbunden. Jungk beschreibt es wie folgt:

„Wer heute forschen will, braucht meist beträchtliche Geldmittel und teure technische Apparaturen, die nicht ihm, sondern irgendeiner Institution gehören.

Daher muss er einem Gremium möglichst glaubhaft nachweisen, dass

poškození nových lidských pokolení jsou dodnes smutnou realitou.

Nic na tom nemění ani přirozená tendence člověka osvobodit se od strachu z toho, co se stalo „už dávno“. Ano, někteří z těch, kteří byli narychlo vyhnáni z nejzasazenějších zón kolem havarovaných elektráren, se přes všechna varování se do svých domovů vrací, pěstují tam plodiny, snaží se žít své normální životy. Japonsko se dokonce po několikaleté pauze, vynucené Fukušimskou tragédií, vrátilo ke svému jadernému programu.

„Riziko havárie nelze vyloučit u žádného technického zařízení“, tvrdí zastánci jádra.

Přesto je s výzkumem jaderných technologií spojen zcela nový fenomén. Jungk ho popisuje následovně:

„Kdo se dnes chce věnovat výzkumu, potřebuje značné technické prostředky a drahé technické aparatury, které nepatří jemu, nýbrž nějaké instituci. Proto musí, pokud možno věrohodně, dokázat

sein Vorhaben sinnvoll ist und Erfolgchancen hat.

Schon im Stadium der Planung hat er Resultate zu rechtfertigen, die eigentlich noch gar nicht absehbar sind.

Wird sein Vorschlag angenommen, so steht er fortan unter ständigem Erfolgszwang.

Jetzt noch einen Irrtum zuzugeben, ist sehr schwer, ja und unter Umständen unmöglich.

So entstand ein neuer Typ des Wissenschaftlers, nicht mehr dem Zweifel als wichtigster Eigenschaft alles Forschens verpflichtet, sondern der Spekulation und ihrer Bestätigung.

Um sich die andauernde Unterstützung von Managern, Ministerialbeamten und der Öffentlichkeit zu sichern, muss er Optimismus und Tatkraft ausstrahlen, vor allem aber hartnäckiges Festhalten an seinen – vielleicht ganz irrigen – ersten Vorstellungen demonstrieren.“ (Seiten 53-54 in der Originalausgabe).

Mit anderen Worten: schon in den Zeiten der mittelalterlichen Scholastik musste ein Wissenschaftler, der mit einer gewissen Behauptung auftrat, zuerst selbst alle Gegenargumente formulieren, und eines nach dem anderen widerlegen.

Dann erst konnte er sich in öffentlicher Debatte den kritischen Fragen der anderen Wissenschaftler stellen und seine Antworten anhand von

nějakému grémiu smysl svého záměru a šance na úspěch. Již ve stadiu plánování má odůvodnit výsledky, které ještě vůbec nejsou odhadnutelné. Je-li jeho návrh přijat, nachází se pod neustálým tlakem na úspěch. Připustit nějaký omyl je teď už velmi těžké a za určitých okolností nemožné. Tak vznikl nový typ vědce, už ne povinovaného pochybností jako nejdůležitější vlastností všeho bádání, ale spekulací a jejím potvrzením. Aby si zajistil trvalou přízeň manažerů a ministerských úředníků, musí z něho vyzařovat nejen optimismus a odhodlání, ale musí především demonstrovat tvrdohlavou věrnost svým počátečním – možná zcela mylným – představám“ (str. 62).

Jinými slovy: už od dob středověké scholastiky musel vědec, který chtěl vystoupit s určitým tvrzením, nejprve sám zformulovat všechny protiargumenty a jeden po druhém je vyvrátit. Pak teprve se mohl vystavit ve veřejné debatě palbě otázek ostatních vědců a

Kalkulationen und Versuchen beweisen.

Heute reicht es für Wissenschaftler, wenn sie mit einer gewissen prozentuellen Wahrscheinlichkeit arbeiten, und ihre Schlussfolgerungen mit Begriffen wie „beinahe, offenbar, mindestens“ usw. ergänzen.

Im Falle der Nuklearforschung bedeutet das, das Risiko eventueller Havarien mit allen möglichen Folgen zu bagatellisieren, gegebenenfalls sie als notwendiges Übel am Weg zu einer neuen Zukunft für die Menschheit in Kauf zu nehmen. Die Atomkraft sollte also nicht nur eine neue Form der Erzeugung von Energie sein, sondern den Menschen von Grund auf ändern, sein Denken und sein Leben. Jungk zitiert als Beispiel den deutschen Physiker Wolf Häfele, den Erfinder Reaktortyps des sogenannten „Schnellen Brüters“.

Diese Reaktoren nutzen das Uranisotop 238, im Gegensatz zu klassischen Reaktoren, in denen fast ausschließlich Uran 235 verwendet wird.

Noch heute sprechen Atomingenieure davon, dass, „falls die Energiewirtschaft spaltbares Plutonium, das in Schnellen Brütern aus Uran 238 gewonnen wird, einsetzen würde, dass dann die Brennstoffvorräte den gegenwärtigen Energiebedarf für Hunderte von Jahren decken könnten“ (www.cez.cz). Eine derartige Vision regt zwingend zu weiterreichenden Überlegungen an.

své odpovědi dokázat pomocí výpočtů a pokusů. Dnes vědcům postačí pracovat s určitým procentem pravděpodobnosti a své závěry doplnit výrazy jako „téměř, zřejmě, minimálně“, a podobné. V případě jaderného výzkumu to znamená rizika možných havárií se všemi možnými následky bagatelizovat, případně je brát jako nutnou daň za cestu k nové budoucnosti lidstva. Jaderná energetika tedy nemá být jen novou formou výroby energie, ale má zásadně změnit člověka, jeho uvažování i život. Jungk cituje jako příklad německého fyzika Wolfa Häfeleho, vynálezce tzv. rychlých množivých reaktorů. Tyto reaktory využívají izotop uranu 238, na rozdíl od klasických reaktorů, ve kterých je využíván téměř výhradně uran 235. Ještě dnes mluví jaderní inženýři o tom, že „pokud by energetika využívala štěpitelné plutonium vyrobené rychlými množivými reaktory z uranu 238, mohly by zásoby paliva pokrývat současné energetické potřeby stovky let“ (www.cez.cz). Taková vize přímo vybízí k širším úvahám.

Häfele sah in der Atomenergie einen Weg zu einer neuen Weltordnung, zu „einem zentral geführten Weltstaat, in dem eine neue Technologie und eine neue soziale Struktur eine Symbiose eingehen.“ (Seite 44 im deutschen Original).

Nicht nur Häfele, sondern auch viele seiner Kollegen träumten (und träumen möglicherweise immer noch davon?) von „dynamischen Führungskräften in Staat und Wirtschaft“ (Seite 44 im deutschen Original), mit anderen Worten von einem totalitären Regime, wo jeder Gegner dieser „führenden Kräfte“ zum Schweigen gebracht und beseitigt wird.

Dass es dabei nicht um unbegründete Befürchtungen geht, belegt Jungk an einer Reihe von Beispielen aus verschiedenen Ländern. Zum Beispiel Ronald M. Fluegge, Sicherheitsanalytiker der US-Atomaufsichts-Behörde (Nuclear Regulatory Commission – NRC), ist am 20. Oktober 1976 demonstrativ von seiner Funktion zurückgetreten.

In einem Offenen Brief an die Leitung des Amtes schrieb er unter anderem:

„Wir lassen zu, dass Dutzende von großen Nuklearanlagen trotz unzulänglicher Sicherheits-Vorkehrungen und der Gefahr schwerer Unfälle in bevölkerten Gegenden arbeiten.

Wir erstellen Sicherheits-Expertisen, die sorgfältig zensuriert werden, um

Häfele viděl jadernou energetiku jako cestu k novému světovému řádu, k "centrálně řízenému celosvětovému státu, v němž by nová technologie a nová sociální struktura vstoupily do vzájemné symbiózy“ (str. 54). Nejen Häfele, ale i mnozí jeho kolegové snili (a dosud snad sní?) o "dynamických vůdčích silách ve státě a hospodářství" (str.53), jinými slovy o totalitním režimu, kde je každý odpůrce oněch vůdčích sil umlčen a odstraněn.

Že nejde o plané obavy, dokládá Jungk na řadě příkladů z různých zemí. Například Ronald M. Fluegge, bezpečnostní analytik amerického dozorčího úřadu (Nuclear Regulatory Commission - NRC), svůj post demonstrativně opustil 20. října 1976. V otevřeném dopise vedení úřadu mimo jiné napsal: „Připouštíme, aby tucty velkých jaderných zařízení přes nedostatečné zajištění a rizika těžkých havárií pracovaly v obydlených oblastech. Vyhotovujeme bezpečnostní expertizy, které jsou pečlivě cenzurovány, aby zakryly největší nedostatky.

größte Sicherheitsprobleme zu verbergen.

Wir enthalten der Öffentlichkeit Analysen des technischen Büros der NRC vor, die eine Vielzahl unerfreulicher nuklearer Sicherheitsprobleme aufdecken.“

Und abschließend fügt er hinzu:

„Angestellte der NRC hüten sich, ... offen zu sprechen, aus Angst vor Verfolgern, Repressalien oder vor dem Verlust ihres Arbeitsplatzes“ (Seite 89, 90 im deutschen Original).

Der Druck darauf, dass die Menschen aus der Atomindustrie „mit einer Stimme“ sprechen mögen, hatte viele Formen.

Als zum Beispiel im damaligen Westdeutschland von Seiten der Atomgegner massive Proteste stattfanden, mussten die Mitarbeiter der Firmen Preussen Elektra, des Betreibers der Atomkraftwerke Brokdorf und Itzehoe, den Aufruf der Regierung unterschreiben, dass an der Entwicklung des „Schnellen Brütters“ weitergearbeitet werden möge.

Wer „freiwillig“ nicht unterschrieb, der hatte mit verschiedenen Unannehmlichkeiten zu rechnen, inklusive einer Versetzung an eine weniger gut bezahlte Arbeitsstelle, wo man nicht so einfach Zugang zu „unerwünschten“ Informationen bekommen konnte. So war es laut Jungk auch im Atomforschungszentrum Karlsruhe.

Zatajujeme veřejnosti analýzy, které odkrývají mnoho problémů jaderné bezpečnosti.“ A v závěru dodává:

„Zaměstnanci NRC se bojí otevřeně mluvit ze strachu před pronásledováním, represemi a ztrátou pracovního místa. Já jsem si teď našel novou pozici mimo komerční jaderný program, odkud mohu svobodně mluvit“ (str. 97, 98).

Tlak na to, aby lidé z jaderného průmyslu mluvili „jedním hlasem“, měl mnoho podob. Když se kupř. konaly v tehdejší západní Německu masivní protesty odpůrců jádra, museli pracovníci firmy Preussen Elektra, provozovatele jaderných elektráren v Brokdorfu a Itzehoe, podepsat výzvu vládě, aby pokračovala ve vývoji rychlých množivých reaktorů. Kdo „dobrovolně“ nepodepsal, toho čekaly různé ústrky včetně přeložení na méně placenou práci, kde se nemohl tak snadno dostat k nežádoucím informacím. Stejně to bylo podle Jungka i v ústavu jaderného výzkumu v Karlsruhe.

Dessen Publikationsreihe verbot es jedermann, eine Vorlesung zu halten oder sich öffentlich zu äußern, ohne dass vorab der entsprechende Text schriftlich der Leitung zur Genehmigung vorgelegt worden sei. Einigen Wissenschaftlern wurde es überhaupt verboten, öffentliche Vorträge zu halten.

Die Atom-Mafia

Wenn eine Einschüchterung nicht hilft, dann muss klargemacht werden, dass die Drohung ernst gemeint ist.

Im „Atomstaat“ können wir den Fall von Karen Silkwood im Detail nachlesen, welcher wie ein gut gedrehter Krimi wirkt. Dabei geht es um ein durch und durch reales Ereignis:

„Man fand die Leiche der 28jährigen Laborantin, die im zum Kerr-McGee-Konzern gehörenden „Cimarron-Plutoniumwerk“ arbeitete, in der Dämmerung des 13. November 1974 neben dem Highway von Crescent nach Oklahoma City, unweit ihres umgestürzten japanischen Kleinwagens. Angeblich – so lautete später der offizielle Befund – war die Fahrerin am Steuer eingeschlafen, weil sie zuvor starke Beruhigungsmittel genommen hatte. Der Verdacht, dass hier nicht alles mit rechten Dingen zugegangen sei, kam aber sehr schnell auf, als zwei Männer, die in der Nähe des Unfallortes auf sie gewartet hatten – der bekannte Reporter der New York Times, David Burnham, und Steven Wodka, Gewerkschafts-

Jeho publikační řád zakazoval komukoli proslovit přednášku nebo projev bez toho, že by písemně připravený text schválilo vedení. Někteří vědci měli zakázáno přednášet úplně.

Jaderná mafie

Když zastrašování nepomůže, je třeba dát najevo, že je hrozba myšlena vážně. V Atomovém státě se můžeme podrobně dočíst o případu Karen Silkwoodové, který vypadá jako z dobře natočené detektivky. Jde však o událost veskrze skutečnou:

„Mrtvola 28leté laborantky, pracující v továrně na plutonium koncernu Kerr-McGee, byla nalezena 13. listopadu 1974 nedaleko jejího vozu na dálnici v Oklahomě. Podle oficiálního nálezu havarovala, protože si předtím vzala silné uklidňující prostředky. Podezření, že vše mohlo být jinak, se objevilo velmi brzy. Dva muži, kteří na ni čekali nedaleko místa nehody - reportér New York Times a odborový funkcionář firmy - zjistili, že důležité dokumenty, které jim

Funktionär der OCAW (Oil, Chemical and Atomic Workers) – feststellten, dass ein wichtiges Dossier, das Silkwood ihnen bringen wollte, nach dem Unfall verschwunden war.

Es enthielt, wie sie wussten, zahlreiche von der Laborantin zusammengestellte Belege über schwere Verstöße ihrer Arbeitgeber gegen die Sicherheitsbestimmungen.

Von 1970 bis 1974 waren allein in der einen Fabrik 87 Angestellte in 24 verschiedenen 'Störfällen' mit Plutonium kontaminiert worden. Eine davon war Karen selber.

Im September 1974 war sie mit zwei anderen Mitgliedern ihrer Betriebsgruppe nach Washington gereist, um bei der Gewerkschaft Klage über gesundheitsgefährdende Arbeits-Bedingungen im 'Cimmaron Plant' zu führen.

Besondere Aufmerksamkeit hatte man dort ihrer Behauptung geschenkt, dass die Firma Kerr-McGee Kontrollberichte und begleitende Röntgenfotos gefälscht habe, in denen bei Brennstäben Defekte konstatiert worden waren ...

Nach Karens Tod mussten alle Beschäftigten sich Überprüfungen mit dem Lügendetektor gefallen lassen.

Dabei hatten sie auf Fragen wie diese zu antworten:
Sind Sie Gewerkschaftsmitglied?

Haben Sie jemals ausführlicher mit Karen Silkwood gesprochen?

měla Silkwoodová na schůzce předat, zmizely. Šlo o četné doklady o těžkých přestupcích jejího zaměstnavatele proti bezpečnostním předpisům, kterých se mladá laborantka zmocnila. Stálo v nich, že od roku 1970 do roku 1974 bylo v jedné továrně koncernu kontaminováno plutoniem 87 zaměstnanců při 24 různých nehodách. Karen byla jednou z nich. V září 1974 cestovala se dvěma kolegy do Washingtonu, aby tam jménem odborů vedla před soudem žalobu na firmu kvůli zdraví ohrožujícím pracovním podmínkám. Zvláštní pozornost byla věnována jejímu tvrzení, že firma Kerr-McGee zfalšovala kontrolní zprávy a doprovodné rentgenové snímky, které dokládaly defekty na palivových tyčích ...

Po smrti Karen se museli všichni zaměstnanci závodu nechat prověřit na detektoru lži.

Přitom dostávaly otázky typu:

Jste členem odborů?

Mluvil jste někdy obšírněji s Karen Silkwoodovou?

Rauchen Sie Marihuana oder nehmen Sie andere Narkotika ein?

Haben Sie Leute von der Zeitung oder dem Fernsehen getroffen?

Wer den Test verweigerte oder ihn nicht bestand, wurde entlassen oder im Betrieb strafversetzt.“ (Seiten 83-86 im deutschen Original).

Fälle des Beseitigens unangenehmer Menschen mittels fingierter Verkehrsunfälle belegt Robert Jungk auch anhand einiger Beispiele aus Westdeutschland.

Ein gewisser Direktor einer Volkshochschule, einer Institution, welche zu den diversesten Themen Vorlesungen und Kurse für die Öffentlichkeit organisiert), hielt selbst eine Reihe von kritischen Referaten über die Atomkraft.

Vor jedem dieser Referate wurde ihm nachdrücklich zu verstehen gegeben, dass sein Auftreten nicht erwünscht sei.

Nach einem dieser Vorträge kam er bei einem Autounfall ums Leben.

In einem anderen Fall bemerkte der Mathematiker Gerhard Osius, der kritisch gegen den Bau des Atommülllagers Würgassen auftrat, an seinem Auto eine Manipulation, welche bei der Fahrt zum Verlust eines Rades geführt hätte, das von der Aufhängung gefallen wäre.

Kouříte marihuanu nebo užíváte jiná narkotika?

Byl jste v kontaktu s lidmi od televize nebo od novin? Kdo se testu nepodrobil nebo ho úspěšně nesložil, byl propuštěn nebo přeřazen na jiné pracoviště“ (str. 92-94).

Případy odstraňování nepohodlných lidí prostřednictvím fingovaných dopravních nehod dokládá Robert Jungk i několika příklady ze západního Německa. Jistý ředitel lidové univerzity („Volkshochschule“, instituce, která pořádá přednášky a kurzy pro veřejnost na nejrůznější témata), pronesl osobně řadu kritických přednášek o jaderné energii. Před každou z nich mu bylo dáváno důrazně najevo, že jeho vystupování není žádoucí. Po jedné z těchto přednášek zahynul při autonehodě. V jiném případě matematik Gerhard Osius, kriticky vystupující proti výstavbě skladu jaderného odpadu ve Würgassenu, upozoroval na svém automobilu manipulace, které by při jízdě vedly k odpadnutí kola od

Auch in diesen Fällen führten alle Ermittlungen ins Leere ...

Die Atomindustrie ist kurz gesagt ein Fach, das Mafiosi aller Art anzieht.

Anders war das auch nach der Atomkatastrophe in Fukushima nicht, wo die Yakuza, die japanische Mafia, versuchte, in lammfrommer Verkleidung zu agieren: „In Tohoku, einem vom Erdbeben und dem Tsunami zerstörten Gebiet, tauchten kriminelle Gangs auf und brachten sich in Verbindung mit allen möglichen Aspekten des Wiederaufbaus, von der Demolition bis hin zum Wegräumen der Schutttreste und anderer Abfälle.

Die Polizei untersucht 37 Fälle, in welche Aktivitäten verbrecherischer Gruppen hineinreichen.

Im Mai 2012 verhaftete sie Makoto Owada, ein hochgestelltes Mitglied des Verbrechersyndikats Sumijoshi-kai, weil dieser illegalerweise mit zwischengeschalteten Firmen Arbeiter in das AKW Fukushima eingeschleust hatte.

Enge Beziehungen zwischen der Mafia und dem Atomkraftwerk hatte Tomohiko Zuzuki aufgedeckt.

Seiner Meinung nach bewegte sich die Mafia schon am Beginn der Katastrophe von Fukushima im Umfeld des Kraftwerkes“ (Ihned, 11.2.2013).

nápravy. I v těchto případech vedlo vyšetřování do ztracena...

Jaderný průmysl je zkrátka oborem, který přitahuje mafiány všeho druhu. Nejinak tomu bylo i po jaderné havárii ve Fukušimě, kde se jakuza (japonská mafie) snažila vystupovat v rouše beránčím: „V Tohoku, oblasti zničené zemětřesením a tsunami, se kriminální gangy zapojily do všech různých aspektů obnovy od demolicí až po odklizení trosk a odpadků. Policie vyšetřuje 37 případů zahrnujících aktivitu zločineckých skupin. V květnu 2012 zadržela Makoto Owada, vysoce postaveného člena zločineckého syndikátu Sumijoshi-kai, za nelegální posílání dělníků do jaderné elektrárny Fukushima prostřednictvím nastrčených firem.

Blízké vztahy mezi mafií a jadernou elektrárnou odkrýval novinář Tomohiko Suzuki.

Podle něj se mafie pohybovala kolem Fukušimy od samotného počátku katastrofy“ (Ihned 11.2.2013).

Der Staat entledigt sich in den Atomfragen seiner Verantwortung

Neben den klassischen kriminellen Aktivitäten gibt es aber noch eine größere Gefahr. Während gegen die Mafiabosse die demokratische Gesellschaft über Gesetze verfügt, über die Polizei und Gerichte, sind Politiker, egal ob diese aus Inkompetenz oder wissentlich gegen die Interessen der Bevölkerung verstoßen, nicht belangbar.

Das wiederholt sich immer wieder; von den heute bereits vergessenen Unfällen in Forschungszentren oder militärischen Anlagen bis hin zu den bekanntesten Katastrophen in Atomkraftwerken:

die betroffene Öffentlichkeit erhält verwirrende und widersprüchliche Informationen, Evakuationspläne versagen, die Hilfe fließt eher in Richtung der Atomlobby als zu den geschädigten Menschen.

Erinnern wir uns nur an die Erfahrungen aus Fukushima: infolge der Havarie mussten etwa 150 000 Menschen ihr Zuhause verlassen, die meisten von ihnen kamen schlicht um alles.

In den verstrahlten Gebieten mussten sie ihre Häuser zurücklassen und deren Einrichtung, sie kamen um ihre Felder, die über Generationen von Angehörigen ihrer Familie bearbeitet worden waren, wurden arbeitslos und verloren heilige Stätten und die Gräber ihrer Nahen. Freunde verschwanden und der Bezug zur eigenen Gemeinde

Stát se v jaderných otázkách zbavuje odpovědnosti

Kromě klasické kriminální činnosti je zde však další, ještě větší nebezpečí. Zatímco proti mafiánům má demokratická společnost zákony, policii a soudy, tak politici, jednající ať z nekompetentnosti nebo zcela vědomě proti zájmům občanů, jsou nepostižitelní. Opakuje se to stále dál, od dnes už zapomenutých nehod ve výzkumných střediscích nebo vojenských zařízeních až po nejznámější katastrofy jaderných elektráren: zasažená veřejnost dostává zmatené a protichůdné informace, evakuační plány selhávají, pomoc směřuje spíš k jaderné lobby než k postiženým lidem. Vzpomeňme jen na zkušenost z Fukušimy: v důsledku havárie muselo opustit své domovy asi 150 tisíc lidí, kteří většinou přišli naprosto o všechno. V zamořené oblasti museli zanechat své domovy a jejich vybavení, políčka obdělávaná mnoha generacemi, přišli o svá zaměstnání, posvátná místa a hroby svých blízkých,

hatte sich in Luft aufgelöst.

Und der Staat?

Nach vielen konfusen Anordnungen, als z.B. ein Teil der Einwohnerschaft in noch verstrahltere Regionen evakuiert wurde, bevor sie auch von dort wieder wegkamen, entledigte er sich seiner Verantwortung und überließ die Menschen ihrem Schicksal. Dazu schrieb Jan Beránek in einem Kommentar für die Greenpeace-Publikation „Lekce z Fukušimy“ im Jahr 2012 (ein Jahr nach der Katastrophe): „Japan ist eines von drei Ländern auf der Welt, welche die Verantwortlichkeit des Eigentümers eines Atomkraftwerkes für verursachte Schäden – und daher auch die Höhe allfällig ausbezahlter Kompensationen – in keinsten Weise beschränkt. Die dortige Legislative jedoch regelt keine Details und legt auch keine Regeln fest, was die Ausbezahlung von Schadenersatzansprüchen betrifft, nicht einmal die Frage, wer auf Schadenersatz Anspruch hat und wer nicht, wird dabei geklärt....“

TEPCO nutzt all diese Gesetzeslücken dazu, pauschal eine Reihe von Anträgen mit dem Argument zurückzuweisen, dass die betroffene Partei keinen Anspruch auf Schadenersatz habe. Jene Familien, die Glück hatten und ausreichend Geduld zum Ausfüllen der umfangreichen und komplizierten Formulare (und zum Begreifen der noch längeren und komplizierteren Anweisungen), erhielten in einem ersten Paket eine Entschädigung in der Höhe von 13 000 Dollar.

přátele a vztahy v místních komunitách. A stát? Po mnoha zmatených instrukcích, kdy např. část obyvatel byla evakuována do ještě zamořenějších míst, než odkud odešli, dal od nich ruce pryč. K tomu Jan Beránek v komentáři pro Greenpeace „Lekce z Fukušimy“ z roku 2012 (rok po havárii):

„Japonsko je jednou ze tří zemí na světě, které zodpovědnost majitele jaderné elektrárny za způsobené škody – a tedy ani výši vyplacených kompenzací – nijak neomezují. Tamní legislativa však neupravuje podrobnosti a nestanovuje žádná pravidla pro vyplacení náhrady škod, ani nijak nedefinuje, kdo má na kompenzace nárok a kdo už ne.... TEPCO všech těchto mezer v zákoně využívá k tomu, aby paušálně odmítalo řadu žádostí s tím, že dotyčný nemá na náhradu nárok. Ty rodiny, které měly štěstí a dostatek trpělivosti k vyplnění rozsáhlých a složitých formulářů (a k pochopení ještě delších a složitějších pokynů), dostaly první balíček odškodného ve výši 13 000 dolarů. Tato částka

Diese Summe reicht bei einer bescheidenen Lebensführung in Japan zur Deckung der alltäglichen Aufwände für zwei oder drei Monate, wobei das Geld den Menschen aber erst nach vielen Monaten ausbezahlt wurde und das vorerst auch alles war, was sie bekamen.“

Erst im Jahre 2017, also 6 Jahre nach dem Unfall, entschied ein japanisches Gericht, dass die Regierung und die Firma TEPCO, der Betreiber des Kernkraftwerks in Fukushima, die Verantwortung dafür tragen, dass sie keine ausreichenden Sicherheitsmaßnahmen getroffen haben, obwohl sie über das Risiko eines Tsunami mindestens seit dem Jahre 2002 Bescheid wussten. Gleichzeitig ordnete das Gericht der Regierung an, den Geschädigten eine Entschädigung in der Gesamthöhe von 500 Millionen Yen (fast 100 Millionen Kronen) auszubezahlen.

Der Staat aber versagt häufig nicht nur bei Atomunfällen. Manches darüber weiß auch die Bevölkerung jener tschechischen Gemeinden, welche die Regierung als mögliche Lokalitäten für ein Tiefenendlager für radioaktiv strahlende Abfälle vorausgewählt hat.

Die Bürgermeister aus diesen Gemeinden beschwerten sich schon seit Jahren, dass der Staat mit ihnen kein sauberes Spiel spielt, er versucht, sie aus dem Entscheidungsprozess rauszuhalten und verheimlicht ihnen wichtige Informationen. Um ihren Widerstand zu brechen, bemüht er sich, sie mit diversen „Kompensationen“ zu bestechen.

při skromném životě stačí v Japonsku na úhradu běžných nákladů na dva nebo tři měsíce, ovšem lidem byla vyplacena až po mnoha měsících a je to také zatím vše, co dostali.“

Až v roce 2017, tedy 6 let po havárii, rozhodl japonský soud, že vláda a firma TEPCO, provozovatel jaderné elektrárny, nesou odpovědnost za to, že nezajistily dostatečná bezpečnostní opatření, přestože o riziku tsunami věděly nejméně od roku 2002.

Zároveň soud vládě nařídil vyplatit poškozeným odškodnění v celkové výši 500 milionů jenů (téměř 100 milionů korun).

Stát ovšem často selhává nejen při jaderných haváriích. Svě o tom vědí i obyvatelé obcí v ČR, které vláda vytipovala jako možné lokality pro trvalé úložiště jaderného odpadu. Starostové z těchto obcí si už léta stěžují, že s nimi stát vede nečistou hru, snaží se je vyšachovat z rozhodování a zatajuje jim důležité informace. Aby zlomil jejich odpor, snaží se je uplácet různými "kompenzacemi". Každý rok

Jedes Jahr organisieren die Gemeinden Protestmärsche, den letztjährigen unter dem vielsagenden Namen „Wir haben genug von der Arroganz der Staatsmacht“.

Die Errichtung eines Tiefenendlagers für radioaktive Abfälle ist dabei ein derart signifikanter Eingriff in die Landschaft und das Leben der Menschen in ihr, dass er mit keinem anderen Bau vergleichbar ist.

Der Atommüll ist das ungewollte Erbe der Atomkraft, welche wir einer Unzahl weiterer Generationen hinterlassen, wortwörtlich den Urenkeln unsere Urenkel noch ...

Die Atomlobby und totalitäre Ideologie

Robert Jungk bemerkt treffend, dass die Nuklearindustrie die beste Grundlage für einen totalitären Staat darstellt. Dieser frage die Bürger nach nichts, teile ihnen nur „seine eigenen Wahrheiten“ mit und die daraus folgenden Entscheidungen und verfolge all jene hart, welche es wagten, Widerstand zu leisten. Daher werden derzeit die meisten Atomkraftwerke auch in China errichtet, während demokratische Länder sie meist unter dem Einfluss ihrer Bevölkerung schrittweise stilllegen.

Die Erfahrung zeigt aber, dass totalitäre Methoden des Umgangs mit den Bürgern die Tendenz haben, sich schleichend auch in demokratischen

pořádají obce protestní pochody, ten loňský pod výmluvným názvem "Už máme dost arogance státní moci". Stavba úložiště jaderného odpadu je přitom tak zásadní zásah do území a života obyvatel, nesouměřitelný s žádnou jinou stavbou.

Jaderný odpad je nechtěné dědictví jaderné energetiky, které zanecháváme nespočetné řadě dalších generací, doslova pravňukům našich pravňuků ...

Jaderná lobby a totalitní ideologie

Robert Jungk výstižně poznamenává, že pro jaderný průmysl je nejlepší základnou totalitní stát. Ten se občanů na nic neptá, pouze jim sděluje svá "moudrá" rozhodnutí a tvrdě postihuje každého, kdo by jim odporoval. Proto se také v současnosti staví nejvíce jaderných elektráren v Číně, zatímco demokratické země je většinou pod vlivem protestů svých občanů postupně odstavují. Zkušenost je ovšem taková, že totalitní způsob jednání s občany

Staaten durchzusetzen, was angesichts der „Maßnahmen“ gegen den Corona-Virus sehr augenscheinlich wird.

Wir wissen nicht, was Robert Jungk dazu sagen würde, aber einige Sätze aus seinem Buch könnte man problemlos in den gegenwärtigen Kontext verpflanzen.

Zum Beispiel: „Am schwerwiegendsten ist es, dass die Diskussion über diese Probleme nicht wirklich unter den Bürgern stattfindet, sondern durch eine Elite von Fachleuten beherrscht wird. ...

Die Betreiber der Kernenergie suchen und akzeptieren nur diejenigen Wissenschaftler, die für das öffentliche Atomprogramm eintreten. ...

Wir fordern die Öffentlichkeit auf, sich die Ansichten dieser Experten sehr kritisch anzusehen und nicht blindlings den Behauptungen all jener zu folgen, die vorgeben, mehr zu wissen.“

(Zitat aus der Erklärung von 28 Physikern aus verschiedenen Ländern zur weiteren Entwicklung der Atomkraft aus dem Jahre 1977, Seite 147 der deutschen Ausgabe des Buches Atomstaat)

Gilt genau dasselbe nicht auch für die gegenwärtige „Corona-Virus-Krise“, in der all jene aus der öffentlichen Debatte ausgeschlossen werden, welche nicht die Meinung „der Richtigen“ teilen, also der dem Staat gegenüber verantwortlichen Experten? Wir sind in eine Situation geraten, wo

má tendenci se prosazovat i v demokratických zemích, což se nyní naplno projevuje v „opatřeních“ proti koronaviru. Nevíme, co by na ně Jungk řekl, ale některé věty z jeho knihy by bylo možné do současného kontextu směle přesadit.

Např.: „Nejzávažnější je, že diskuse o těchto problémech se nekoná skutečně mezi občany, nýbrž je ovládána elitou odborníků. ... Provozovatelé jaderné energie hledají a akceptují jen ty vědce, kteří vystupují za atomový program. ... Požadujeme po veřejnosti, aby se na názory těchto expertů dívala velmi kriticky a slepě nenásledovala tvrzení všech těch, kteří předkládají, že vědí víc.“

(citát z prohlášení 28 fyziků z různých zemí k dalšímu vývoji jaderné energetiky z roku 1977, str. 153)

Neplatí úplně totéž o současné "koronavirové" krizi, kdy jsou z veřejné debaty vyloučeni všichni, kdo nesdílejí názory těch "správných", tedy vládě poplatných odborníků? Dostali jsme se do situace, kdy jsou

abweichende Meinungen als Desinformation vom Tisch gefegt werden und deren Verbreiter als Manipulatoren, Leugner und Extremisten bezeichnet werden. Es tauchen auch schon Fälle auf, wo derartige Menschen ihren Arbeitsplatz verlieren. Die öffentlich-rechtlichen und häufig auch privaten Medien präsentieren fast ausschließlich nur „offizielle“ Ansichten und falls sie jemanden einladen, der damit nicht einverstanden ist, wird mit der betreffenden Person das Interview unerhört arrogant geführt, ganz so, als ob man einen Dummkopf aus ihm machen wollte (siehe z.B. das Gespräch mit dem Juristen Tomáš Nielsen auf DVTV, obwohl sich diese unabhängige TV-Station an sich eines soliden Rufes erfreut).

Die Ausgewogenheit präsentierter Ansichten, aus denen sich der Leser, Hörer oder Zuschauer eine eigene Meinung bilden könnte, ist bis auf ehrenwerte Ausnahmen verschwunden. Damit haben die Medien aufgehört, auf der Basis des Grundsatzes der Objektivität der journalistischen Arbeit zu agieren und wurden zu einem Instrument für die Gehirnwäsche der Öffentlichkeit. Das ging so weit, dass das Internet – einst als freier Informationsraum bezeichnet – unbequeme Stellungnahmen zensuriert und den Zugang zu gewissen Online-Seiten blockiert.

Auch dabei kann es sich auf die stille Unterstützung von Regierungen verlassen, die keine Hemmungen haben, ihre eigenen Behörden dafür zu bezahlen, um „Desinformationen

odlišné názory shazovány jako dezinformace a jejich nositelé označováni za manipulátory, odmítače a extremisty. Objevují se už i případy, kdy jsou tito lidé vyhazováni z práce. Veřejnoprávní i mnohá soukromá média prezentují téměř výhradně jen "oficiální" názory a pokud si pozvou někoho, kdo s nimi nesouhlasí, vedou s ním rozhovor s nevídanou arogancí, jako by z něho chtěli udělat hlupáka (viz např. rozhovor s právníkem Tomášem Nielsenem na DVTV, ačkoliv tato nezávislá stanice se těší celkově solidní pověsti). Vyváženost prezentovaných názorů, z nichž by si mohl čtenář, posluchač nebo divák udělat vlastní názor, až na čestné výjimky zmizela. Tím média rezignovala na základní zásady objektivity žurnalistické práce a stala se nástrojem vymývání mozků veřejnosti. Došlo to až tak daleko, že internet - kdysi označovaný jako svobodný informační prostor - cenzuruje nepohodlná vyjádření a blokuje přístup na určité stránky. I v tom má tichou podporu vlád, které se neštítí platit své vlastní úřady na

aufzudecken“.

Oder ein weiteres Zitat von Robert Jungk: „Angesichts der „hohen Empfindlichkeit der technischen Zivilisation müssen Notgesetze vorbereitet werden. Mit ihrer Hilfe solle es dann möglich sein, ohne vorherige parlamentarische Debatte, ja sogar ohne Konsultation der Verfassungsrichter, die Gesetze des demokratischen Rechtsstaates vorübergehend außer Kraft zu setzen.“

Ferner sei es nötig – so fordert der Bericht-, Beamte und Polizisten, die bei solchen Aktionen zum Einsatz kämen, im Vorhinein von „jeder zivilen oder kriminellen Verantwortlichkeit“ freizusprechen, selbst dann, wenn durch das Vorgehen dieser im Auftrag des Staates handelnden und von ihm geschützten Rechtsbrecher einmal „Schäden“ entstehen sollten (aus dem Bericht der amerikanischen Regierungskommission aus dem Jahre 1977, S. 142 der deutschen Ausgabe). Gibt es gibt hier nicht eine Analogie dazu, dass die tschechischen Gerichte zwar eine nach der anderen „Epidemie-Maßnahmen“ der Regierung als ungesetzlich aufheben lassen, aber die Regierungsmaschinerie sie mit nur geringfügigen Korrekturen gleich wieder und das wiederholt neu erlässt? Ist das nicht ähnlich der Tatsache, dass das Gesundheitsministerium die Ärzte dazu aufruft, Minderjährige ohne Zustimmung der Eltern gegen Covid zu impfen und sie bei möglichen unerwünschten Nebenwirkungen vorab jeglicher Verantwortlichkeit zu

„odhalování dezinformací“.

Nebo další Jungkův citát: „Vzhledem k velké citlivosti technické civilizace musejí být připraveny zákony pro případ nouze. S jejich pomocí má být umožněno bez parlamentní debaty a bez konzultace s Ústavním soudem porušit zákony demokratického právního státu. Dále bude nutné zbavit úředníky a policisty jakékoli obecné i kriminální odpovědnosti, pokud by jejich jednáním v zájmu státu měly vzniknout „škody“ (ze zprávy americké vládní komise z roku 1977, str. 148).

Není zde analogie k tomu, že české soudy sice shledávají vládní epidemiologická „opatření“ jedno po druhém jako nezákonná, ale vládní mašinerie je vyhlašuje jen s malými korekcemi znovu a znovu? Není to podobné tomu, když ministerstvo zdravotnictví nabádá lékaře, aby očkovali proti kovidu nezletilé bez souhlasu rodičů a předem je vyvíňuje z jakékoli odpovědnosti za možné nežádoucí následky?

Jakoby se sen jaderných diktátorů naplnil, jen jinou a pro ně

entheben? Das scheint fast wie der erfüllte Traum der Atomdiktatoren, nur ein anderer und für diese bequemerer Weg. Eine verängstigte Öffentlichkeit lässt sich doch so einfach beherrschen

...

Robert Jungk sah den Ausweg aus der Atomgefahr in einer friedvollen Bürgerrebellion, einer Zusammenarbeit der Menschen, die sich nicht verängstigen und beherrschen lassen. Auch heute, obwohl der Teufel, wie es scheint, raffinierter und stärker ist, gibt es keinen anderen Weg.

Robert Jungk (1913-1994) – Schriftsteller und Publizist, einer der bekanntesten deutschen Anti-Atom-Aktivisten. Nach dem Machtantritt der Nazis in Deutschland im Jahre 1933 flüchtete er nach Paris, wo er an der Sorbonne Psychologie und Soziologie studierte. Er engagierte sich in der Presseagentur der deutschen Emigranten, und floh nach der Enttarnung seiner Persönlichkeit im Jahre 1937 in die Tschechoslowakei.

Den Krieg verbrachte er in Zürich, und arbeitete unter anderem mit dem deutschsprachigen Sender „Voice of America“ zusammen.

Nach dem Krieg publizierte er Bücher mit Anti-Atom- und Anti-Kriegs-Themen und gründete in Wien das Institut für Zukunftsfragen.

Im Jahre 1992 nahm er an einem Anti-Temelín-Protestmarsch in Budweis teil.

pohodlnější cestou. Vystrašená veřejnost se přece dá tak snadno ovládat...

Robert Jungk viděl východisko z jaderného nebezpečí v mírumilovné občanské vzpouře, v sepětí lidí, kteří se nedají zastrašit a ovládnout. Ani dnes, přestože se ďábel zdá být poučenější a silnější, není jiná cesta.

Robert Jungk (1913-1994) - spisovatel a publicista, jeden z nejznámějších německých protijaderných aktivistů. Po nástupu nacistů v Německu roku 1933 uprchl do Paříže, kde vystudoval na Sorbonně psychologii a sociologii. Angažoval se v tiskové agentuře německých emigrantů, po odhalení prchl roku 1937 do Československa. Válku strávil v Zürichu, mimo jiné spolupracoval na německojazyčném vysílání Hlasu Ameriky. Po válce vydává knihy s protijadernou a protiválečnou tematikou, ve Vídni zakládá Institut pro otázky budoucnosti. Roku 1992 se účastní protijaderného pochodu v Českých Budějovicích.

Das Buch „Atomstaat“ wurde 1994 von der NGO „Děti Země“ (Kinder der Erde) in tschechischer Sprache herausgegeben. Ein Vorwort widmete dem Buch der damalige Umweltminister Ivan Dejmala, das von Dalibor Stráský übersetzt wurde. Die tschechische Version des Buches kann bei den Organisationen Děti Země in Brünn und Calla in Budweis bezogen werden.

Autor: Jakub Šiška, Semily, Mitglied des tschechisch-österreichischen Vereins www.sonneundfreiheit.eu

Übersetzung: Bernhard Riepl, Kaplice

Knihu Atomový stát vydalo v češtině roku 1994 sdružení Děti Země s předmluvou někdejšího ministra životního prostředí Ivana Dejmala. Překlad Dalibor Stráský. Kniha je k dispozici u organizací Děti Země a Hnutí Calla.

Autor: Jakub Šiška, Semily, člen česko-rakouského spolku www.slunceasvoboda.eu